

Valdes pārskats par Latvijas Statistiķu asociācijas darbu 2021. gadā

Kopš iepriekšējās pilnsapulces ir pagājis gads. Šajā laikā noturētas piecas valdes sēdes, kurās izskatīti aktuālie asociācijas (biedrības) darba jautājumi. Tradicionāli, valdes locekļi bija aktīvi, it īpaši Anita Švarckopfa, Mārtiņš Liberts, Juris Krūmiņš, Aija Žīgure, Jānis Lapiņš, Ģirts Briģis, Jānis Misiņš. Īpašs paldies par lielu organizatorisku atbalstu Mārtiņam Libertam un Gunai Graudiņai, kā arī jaunajai revidentei Dacei Krievkalnei. LSA izsaka pateicību Latvijas Zinātņu akadēmijas īstenajam loceklim, Latvijas Universitātes emeritus profesoram habilitētam ekonomikas doktoram Pēterim Zvidriņam par ilggadējo aktīvo darbu valdē.

Regulāri tiek papildināta informācija LSA mājas lapā, kā arī informācija sociālajos tīklos, par ko pārliecinājāmies, ka šīs vietnes tiek izmantotas. Te īpaši lielu darbu regulāri iegulda Mārtiņš Liberts, kurš regulāri informē par jaunumiem, par informāciju no citām valstīm.

Tradicionāli, gan valdes sēdēs, gan arī visā asociācijas darbībā zināma vērība tika veltīta, lai turpinātos tematiskie lasījumi par aktuāliem statistikas teorētiskajiem un prakses jautājumiem. Aktīva sadarbība tika turpināta ar Latvijas Universitātes doktorantūras skolu “Baltijas jūras reģiona valstu integrācija ES nozīmīgākās sadarbības dimensijās”. Par tematiskajiem lasījumiem informācija nosūtīta gan Centrālās statistikas pārvaldes darbiniekiem, gan Latvijas augstskolu mācībspēkiem, doktorantiem un citiem studentiem. Īpaši interesants bija CSP Sociālās statistikas departamenta direktores Baibas Zukulas lasījums par augstskolu absolventu monitoringu, kas izraisīja lielu interesi augstskolu mācībspēku vidū, un Baiba Zukula ar informāciju par augstskolu absolventu monitoringu tika uzaicināta uzstāties arī Latvijas Augstskolu asociācijas gada sanāksmē. Bija vairāki ļoti noderīgi lasījumi par Tautas skaitīšanas un mājokļu skaitīšanas rezultātiem un Lauksaimniecības skaitīšanu, par ko ļoti interesantu ziņojumu sniedza Armands Plāte no CSP un viņa kolēģi.

LSA pārdomās Eiropas Nacionālo statistikas biedrību federācijas (*The Federation of National Statistical Societies – FeNStatS*) locekļa statusa pamešanu, jo vairums LSA valdes locekļu uzskata, ka šāda dalība nav lietderīga, jo ir radušās zināmas pretenzijas par ieguvumiem no LSA dalības šajā organizācijā un lielo dalības maksu. Sākotnēji dalības maksa nebija, bet, mainoties šīs asociācijas vadītājam, tika mainīta kārtība un dalībvalstīm jāmaksā samērā liela dalības maksa. Tāpēc šajā biedru sapulcē tiks apspriests jautājums par mūsu asociācijas turpmāku dalību šajā starptautiskajā asociācijā. *FeNStatS* asociācijā nopietni tiek strādāts pie statistiskās prasības (*statistical literacy*) – tā tiek uzsvērts no asociācijas puses, lai gan dokumenti atbilst datu prasībai (*data literacy*), kur ļoti aktīvi darbojas kolēģi no

Vācijas, Itālijas, Nīderlandes un Portugāles. *FeNStatS* asociācija ir izstrādājusi starptautisko statistiķu akreditācijas kārtību, par ko tika informēti arī LSA biedri.

Turpinās laba sadarbība ar Augsta līmeņa kursu statistiķu (*European Courses in Advanced Statistics - ECAS*) organizatoriem.

Valdes sēdēs apspriesti priekšlikumi par efektīvāku un interesantāku asociācijas darba organizēšanu. Svarīgs jautājums patreiz, kad visas aktivitātes notiek attālināti, ir laba komunikācija un informācijas aprīte ar visiem asociācijas biedriem. Ir precizēts biedru skaits un veikta neaktīvo LSA biedra uzrunāšana par turpmāko dalību asociācijā. Te liela pateicība par lielo darbu Anitai Švarckopfai un Mārtiņam Libertam.

Jaunu biedru iesaistīšana asociācijā joprojām ir aktuāls uzdevums. Pārskata gadā asociācijai ir pievienojušies divi jauni biedri – Andris Blumbahs un Didzis Elferts. Pašlaik asociācijā ir 81 biedrs. Jāturpina informatīvs darbs par LSA darbības virzieniem ar mērķi piesaistīt jaunus biedrus.

Ir pabeigts darbs pie Statistikas terminu vārdnīcas (angļu – latviešu valodās) un tuvākajā laikā tā tiks iesniegta LZA Terminoloģijas komisijā.

LSA biedru aktivitātes saistībā ar statistiku

Ir gandarījums un prieks, ka Baltijas–Ziemeļvalstu–Ukrainas sadarbības tīkls apsekojumu statistikas jomā pagājušā gada septembrī organizēja Apsekojumu statistikas vasaras skolu. Vasaras skolas organizāciju Maria Valaste un Risto Lehtonen no Helsinku Universitātes vadībā veica pārstāvji no vairākām tīkla sadarbības institūcijām. Skolas sponsori bija Starptautiskā apsekojumu statistiķu asociācija (IASS), Starptautiskais statistikas institūts (ISI) un citas sadarbības tīkla institūcijas. Šogad jau ir informācija par Apsekojumu statistikas semināra organizāciju 2022. gada 23.–26. augustā Tartu. Tas labi, ka seminārs tiek organizēta augustā, jo akadēmiskā studiju gada laikā augstskolu darbiniekiem praktiski nav iespējams atvēlēt vairākas dienas dalībai šādā pasākumā. Baltijas–Ziemeļvalstu–Ukrainas sadarbības tīkla Latvijas pārstāvji ir Mārtiņš Liberts un Baiba Zukula.

Daudzi LSA biedri turpināja darbu pie zinātnisko publikāciju sagatavošanas un publicēšanas gan Latvijā, gan ārpus tās robežām.

Notiek laba sadarbība ar Lietuvas un Igaunijas statistiķiem, kur nozīmīgākā ir zinātnisko publikāciju iespējas un kolēģu darba aktualitāšu apzināšana. Turpināta arī ilggadējā sadarbība ar Zviedrijas, Somijas, Norvēģijas, Vācijas, Lielbritānijas, Ukrainas, Ungārijas statistiķiem.

Starptautisko zinātnisko konferenču organizēšana Latvijas Universitātes Biznesa, vadības un ekonomikas fakultātē notiek sadarbībā ar LSA, pagājušajā gadā tika organizētas kārtējās LU zinātniskās konferences sekcijas, vairākās sekcijās piedalījās vairāki asociācijas biedri. LSA biedri akadēmiskā darba ietvaros piedalījušies ar ziņojumiem arī Rīgas Stradiņa Universitātes un Latvijas Lauksaimniecības universitātes zinātniskajā konferencē, vienlaikus arī popularizējot statistikas darbu.

Centrālā statistikas pārvalde (CSP) asociācijas valdes locekles Aijas Žīgures vadībā pārskata periodā turpināja pildīt savus galvenos uzdevumus – nodrošināt iekšzemes un ārvalstu datu lietotājus ar savlaicīgu, precīzu, pilnīgu, viegli saprotamu un starptautiski salīdzināmu statistisko informāciju par Latvijas ekonomiskajām, demogrāfiskajām, sociālajām un vides parādībām un procesiem, izmantojot mūsdienīgus IT risinājumus un labāko pieredzi šajā jomā, notiek jaunā oficiālās statistikas portāla iedzīvināšana un pirmo reizi vēsturē notika Tautas skaitīšana, kurā izmantoja tikai administratīvos resursus. 2021. gada 28. maijā notika starptautiska konference par Tautas skaitīšanas jautājumiem. Tā tika organizēta sadarbībā ar Latvijas Universitāti un kā ziņotāji tika aicināti profesionāli ārvalstu un Latvijas eksperti, arī nozīmīgi datu lietotāji.

CSP aktīvi turpināja piedalīties Apvienoto Nāciju Statistikas Komisijas darbā. Tika gatavotas atsauksmes, komentāri un viedokļi par statistikas darbu regulējošiem dokumentiem, rokasgrāmatām un metodoloģijām.

Kopš tika pieņemts Statistikas likums, izveidota Statistikas padome, Aija Žīgure vada Latvijas Statistikas padomes darbu, visu padomes izskatīto jautājumu prezentācijas (arī sanāksmju videoieraksti) ir pieejamas CSP mājas lapā, tās plaši izmanto mācību darbā. Statistikas padomes darbā piedalās arī vairāki asociācijas biedri.

Vairāki LSA valdes locekļi aktīvi darbojušies dažādu rīcībpolitikas dokumentu izstrādāšanā un pilnveidošanā, kur izmantoti viņu pētījumu rezultāti – Jānis Vucāns (Latvijas Republikas Saeimā), Pēteris Zvidriņš (Ministru Kabineta Demogrāfijas lietu padomē).

Pēdējos gados pētniecisko darbu aktīvi turpināja LSA biedri. Juris Krūmiņš ir līdzvadītājs Valsts pētījumu programmas projektam DemoMig, kurā iesaistīti izpildītāji no dažādām institūcijām un vairāki LSA biedri. Jānis Misiņš un Solveiga Siliņa 2020.-2021. gadā piedalījās valsts pētījumu programmas “Covid-19 seku mazināšanai” Īstenošanas un uzraudzības komisijā. Jānis Misiņš piedalās projektā Vienotā rīcība par veselības informāciju (*Joint Action on Health Information towards a sustainable EU health information system that supports country knowledge, health research and policymaking*) un projektā Iedzīvotāju veselības informācijas izpētes infrastruktūra (*Population Health Information Research Infrastructure (PHIRI) for COVID-19*). Aija Žīgure ir radusi iespēju piedalīties Latvijas Universitātes ikgadējās zinātniskās konferences Biznesa, vadības un ekonomikas fakultātes sekcijas līdzvadīšanā (Aija Žīgure kopā ar Birutu Sloku vadīja sekciju *Vadības zinību un uzņēmējdarbības attīstības dažādi aspekti*) un ir nolasījusi interesantu un plašas diskusijas un daudzus jautājumus veicinošu referātu, informācija ir pieejama konferences mājaslapā.

Studiju programma “Matemātiķis – statistiķis” tiek gatavota atkārtotai akreditācijai, te ļoti lielu darbu veic studiju programmas direktore Inese Bula kopā ar saviem kolēģiem. Izmainītā normatīvā regulējuma dēļ atbilstošais profesijas standarts vairs nav derīgs, un tagad notiek nopietns darbs pie jaunā standarta izstrādes. Mums ir patīams prieks, ka notiek intensīvs darbs pie standarta izstrādes, kurā ļoti aktīvi darbojas Inese Bula sadarbībā ar kolēģiem no LSA un Rīgas

Tehniskās universitātes – Eviju Liepu, Andreju Matvejevu un Kārli Šadurski. IZM jau notiek standarta saskaņošanas pēdējā etapa aktivitātes.

Ventspils Augstskolas, Latvijas Lauksaimniecības universitātes pētnieku kolektīvi ir turpinājuši darbu pie uzņēmējdarbības vides kompleksas vērtēšanas problēmām Latvijā reģionālā aspektā, aktuāliem izglītības jautājumiem.

Vairākas ar statistiku saistītas tēmas izpilda arī RTU, LLU un RSU mācībspēki. Viņi ir bijuši ļoti veiksmīgi starptautiskās atpazīstamības realizācijā.

Turpinās LSA biedru līdzdalība starptautiskajā sadarbībā. LSA biedrs Mārtiņš Liberts kā oficiālais Latvijas pārstāvis aktīvi darbojas Starptautiskajā apsekojumu statistiķu asociācijā (IASS). Juris Krūmiņš turpina darbu kā uzraudzības padomes loceklis Maksa Planka asociācijas finansētam projektam “On the Edge of Societies: Emerging Challenges for Social Policies and Future Demands for Social innovation. The Experience of the Baltic Sea States” (2017.-2021.g.). Valdes locekļi Juris Krūmiņš un Biruta Sloka ir Latvijas Augstskolu profesoru asociācijas valdes locekļi, Juris Krūmiņš ir LU BVEF domes priekšsēdētājs, VPP projekta līdzvadītājs, LU profesors. Jānis Misiņš darbojas vairākās Eiropas Statistikas biroja (*Eurostat*), OECD un PVO ar nefinanšu veselības statistiku saistītās darba grupās, piemēram, EK organizētā Veselības informācijas ekspertu darba grupā (*Expert Group on Health Information*), OECD organizētā Veselības statistikas darba grupā (*Working Party on Health Statistics*), projekta *Euro-Peristat* zinātniskajā komisijā, ir Latvijas puses projektu vadītājs EK projektos “Vienotā rīcība par veselības informāciju sistēmu” (“Joint Actions on Health Information” (InfAct)) un “Iedzīvotāju veselības informācijas izpētes infrastruktūra” („Population Health Information Research Infrastructure” (PHIRI)), ir uzsācis darbu, lai nodrošinātu pāreju no Starptautiskās slimību klasifikācijas 10. redakcijas uz 11. redakciju. Aktīvi darbojas Latvijas Universitātes (LU) Fizikas, matemātikas un optometrijas fakultātes (FMOF) Matemātikas nodaļas Statistisko pētījumu un datu analīzes laboratorija tās vadītāja Matemātikas nodaļas profesora Jāņa Valeiņa vadībā. Statistisko pētījumu un datu analīzes laboratorijas galvenais mērķis ir veikt pētījumus un sniegt konsultācijas teorētiskās un pielietojamās statistikas jomās. Informāciju sadarbībai ar Statistisko pētījumu un datu analīzes laboratoriju meklējiet mājaslapā <https://statistics.lu.lv/>.

Aktīvi darbojas RSU Statistikas mācību laboratorija Andreja Ivanova vadībā. Pēc Pasaules Biostatistikas asociācijas valdes pieņemtā lēmuma, 31. Starptautiskā biostatistikas konference (*International Biometric Conference, IBC2022*), ko organizē Pasaules biostatistiķu asociācija (*The International Biometrics Society*) kopā ar Rīgas Stradiņa universitātes Statistikas laboratoriju notiks Rīgā 2022. gadā. Konference tiek rīkota reizi divos gados un tā ilgs sešas dienas, pulcējot 800–1000 biostatistiķu no visiem pasaules kontinentiem. LSA biedri laipni aicināti piedalīties veikt brīvprātīgo darbu šīs konferences organizēšanā, kas notiks 2022. gada 10.–15. jūlijā Rīgā.

Konference norisināsies Rīgā, Elizabetes ielā 55, Radisson Blu Latvija Conference & Spa Hotel konferenču centrā. Ievērojot valstī esošos epidemioloģiskos nosacījumus, konference notiks zaļā režīmā, uzrādot Covid-19 sertifikātu (ja tie vēl būs spēkā). Konferencē bija iesūtītas 630 tēzes, ko konferences organizatori sadalīja 500 mutiskās prezentācijās un 130 posteru prezentācijās.

Plānotais dalībnieku skaits ir vēl lielāks, ja atļaus epidemioloģiskie apstākļi. 2018. gadā šādu konferenci Barselonā apmeklēja 950 dalībnieki.

Pirms konferences, 10. jūlijā, norisināsies vienas dienas kursi un īsie kursi līdz pusdienas laikam, kurus vadīs pieredzējuši pasaules docētāji. 14. jūlijā par godu Pasaules biostatistikas asociācijas dibināšanas 75. gadadienai svinīgas vakariņas (*GALA dinner*) norisināsies Rīgas Latviešu biedrības namā, Rīgā, Merķeļa ielā 13.

Reģistrējoties konferencei līdz 16. aprīlim, Asociācijas biedriem dalības maksa ir 655 USD, savukārt, pārējiem 850 USD. Veicot reģistrāciju vēlāk, dalības maksa ir paaugstināta. Studentiem konferences dalības maksa ir 215 USD. Reģistrētajiem dalībniekiem būs iespēja vēlāk pieteikties ekskursijai/ekskursijām. Vairāk par konferenci un programmu: <https://www.abc2022.org/home>.

Arī 2019. gadā, 2020. gadā un 2021. gadā IZM 8.2.1. SAM projekta ietvaros kopā ar Tartu, Upsalas, Gēteborgas universitātēm, kā arī LU Fizikas, matemātikas un optometrijas fakultātes kolēģiem ir turpināts darbs pie jaunās profesionālas maģistra studiju programmas “Biostatistika” izveides, dokumenti ir iesniegti licenzēšanai. Bija plānots, ka pirmos studentus programma uzņems 2021./2022. mācību gadā, taču pieteikumu skaits bija nepietiekams. Programmas valoda – angļu un tā saturēs ne tikai studiju kursus padziļinātai statistikas apguvei, bet arī studiju kursus par klīnisko pētījumu organizāciju un metodoloģiju, kā arī kursus bioķīmijā un iekšējgo slimību etioloģijā un norisē.

Sniedze Karlsonē aktīvi piedalās NOMESCO organizētā Ziemeļu-Baltijas valstu nāves cēloņu statistikai veltītajā darba grupā, veicot nāves cēloņu piemēru kodēšanu, šādi nodrošinot vienotu principu izstrādi un starptautiski salīdzināmu datu iegūšanu. Alise Bāliņa aktīvi piedalās veselības statistikas informācijas ieviešanā un nodrošināšanā par Latvijā sniegtajiem veselības aprūpes pakalpojumiem ārzemniekiem. Solveiga Siliņa piedalās *Eurostat* darba grupā “Sociālās aizsardzības statistika”, kā arī *Eurostat* speciālo uzdevumu darba grupā (*Task Force*) ESSPROS (Eiropas integrētās sociālās aizsardzības statistikas sistēma) metodoloģijas pilnveidošanai.

Biruta Sloka piedalās *Eurostat* Konsultatīvās padomes (*ESAC*) darbā. ESAC pārstāvji gatavo dažādus komentārus, piemēram, par eksperimentālo statistiku par ienākumiem un patēriņu, par mikro datu un makro datu izmantošanu statistikai par ienākumiem un patēriņu, par statistikas zinātnes komunikācijas aspektiem ar dažādiem statistikas datu lietotājiem, par statistisko lietpratību (*statistical literacy*), par dažādu nozaru dalībvalstu pārstāvju sanāksmēm.

Studenti ar statistiku saistītos studiju kursus apgūst arī visu Latvijas augstskolu sociālo zinātņu bakalaura, maģistra un doktora studiju programmās. Lielākai daļai studentu noslēguma darbos (bakalaura darbos, kvalifikācijas darbos, maģistra darbos un disertācijās) tiek izmantotas statistiskās metodes un statistikas datu bāzes un šo darbu izstrādes laikā notiek studentu intensīvas konsultācijas arī pie asociācijas biedriem un CSP Informācijas centrā. Jau vairākkārt par aktualitātēm statistiskās informācijas ieguvē informējis CSP Informācijas un komunikācijas departamenta direktors Uldis Ainārs.

Statistikas kursi ir obligāti augstskolu studiju programmās. Ir prāvs zinātnisko publikāciju skaits, kas pieejamas arī prestižās zinātnisko publikāciju datu bāzēs.

In Memoriam

LSA biedre Una Kojalo (1972-2022). LSA izsaka visdziļāko līdzjūtību LSA biedram Jānim Daugavietim sakarā ar dzīvesbiedres Unas aiziešanu mūžībā.

LSA valdes vārdā Biruta Sloka

2022. gada 16. marts